

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10,650 in 10,349 za inrate; Sarajevo št. 7563. Zagreb št. 39,011, Praga-Dunaj 24,797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

Nova Evropa

(Razmišljanje o angleško-nemški nenapadalni izjavi)

Monakovskemu sporazumu med štirimi zapadnimi velesilami, ki je bil podpisan v petek 30. septembra zjutraj ob pol eni, in s katerim je bilo od velikih držav odobreno razkosanje češkoslovaške države, je v razdobju pol dneva sledila objava ločenega sporazuma med Nemčijo in Anglijo, kjer Hitler in Chamberlain, vsak v imenu svoje države, pisмено izjavljata, da je »vprašanje medsebojnih odnosov med Nemčijo in Anglijo prvenstvenega pomena za obe državi in za Evropo, da sta monakovski sporazum, kakor tudi pomorska pogodba med Anglijo in Nemčijo le simbol iskrene želje obeh narodov, da se ne bi nikoli med seboj vojskovali, da bosta odslej obe vladi uporabljali stalna medsebojna posvetovanja za rešitev vseh vprašanj, ki ju interesirata, in da bosta nadaljevali napore, da izginijo vsi viri mogočih sporov, in tako doprinesli vsaka svoje za ohranitev miru v Evropi.«

Ni treba biti posebno poučen o ozadnjih zadnje velike stiske, ki je pretresala Evropo, tako lahko je prepoznati osnovno misel te izjave, ki ne more povedati drugega, pa naj jo obravnamo na to stran ali na ono, kakor to, da je bil monakovski sporazum, ki je bil za češkoslovaško državo smrtna obsodba, za Anglijo in Nemčijo le dobrodošlo sredstvo, ki je služilo za doseganje višjih ciljev. »Kakor Feniks se je dvignila iznad razvalin versajskih meja v Srednji Evropi objava nenapadnega pakta med Anglijo in Nemčijo,« tako je zapisal angleški časnikar v »Manchester Guardian« in mu bo pri najbolj hladni presoji mednarodnega položaja le težko oporekati. Medsebojne vzročne povezanosti med rešitvijo češkoslovaške krize in objavo angleško-nemškega nenapadnega pakta ni mogoče več zanikati. V tej novi luči se nam burni teden, ki so za nami, prikazujejo kar naenkrat drugače in zdi se nam, da ima prav nemški časnikar, ki je, črpač od uradnih mestih, v dunajski »Neue Freie Presse« zapisal te besede: »Anglija si želi miru v Evropi, da bi mogla obvladati svoje svetovno politične naloge in težave. Francija bo lahko s hrbitom obrnjena proti Evropi, z obrazom pa doli v svoj kolonialni imperij, živel življenje, ki odgovarja njeni zunanje-politični in gospodarski življenjski črti. Življenjsko polje Nemčije pa je Evropa, kakor je življenjsko polje Italije Sredozemsko morje. Če se v Monakovem že zasnovani sestanek med Italijo, Anglijo in Francijo uresniči, bi to v luči angleško-nemške izjave pomenilo, da je napočil čas, ko so si velesile med seboj razmejile svoje določene delokroge in da je vsaka izmed njih štirih našla polje svojemu udejstvovanju.« Tudi pismo, ki ga je včeraj Chamberlain poslal francoskemu ministrskemu predsedniku Daladieru — vrlému sodelavcu na monakovski konferenci — in v katerem angleški ministrski predsednik odkrito izpoveduje željo, »naj bi tudi Francija je z ozirom na tesno sodelovanje med njo in Anglijo delila z angleško vlado prijateljska čustva do Nemčije, kot so bila izražena v monakovski listini, ki nosi podpis Hitlerja in Chamberlaina, je še en dokaz več za to, da v Monakovem niso samo reševali miru, ampak ustvarjali nov politični obraz Evrope.

O narodnosocialistični Nemčiji vemo, da je osnovna težnja njene zunanje politike, da si pribori prijateljstvo, če ne zavezništva z Anglijo. To nujnost je podčrtal kanceler Hitler sam v svoji knjigi »Mein Kampf«. Prijateljstvo Anglije pa je izključeno, dokler slednja nima mirne zavesti, da ji od strani Nemčije ne grozi nobena nevarnost in dokler se Anglija ni odpovedala interesom v Srednji in Vzhodni Evropi, kjer bi se križali z nemškimi. Naloga nemške zunanje politike je obstojala v tem, da koplji dokaze, da Nemčija Angliji in njenim svetovnopoličnim interesom ni nevarna in da Angliji tudi pomaga, da se izluči iz vseh obveznosti, stvarnih in moralnih, ki jih na osnovi mirovnih pogodb iz leta 1919 morda še ima kjerkoli v Srednji in Vzhodni Evropi. To velja za Nemčijo Toda tudi o Angliji nam je znano, da je v zunanje-političnem pogledu v letošnjem letu doživela usodni preobrat, o katerem smo že enkrat na tem mestu pisali. Če je bilo do sedaj stoletja staro izročilo angleške zunanje politike, da je v Evropi vedno stala ob strani tiste velesile, ki je bila slabšeja in da je vedno nasprotovala oni velesili, ki je stremela za nadoblastjo nad Evropo, danes tega ne smemo več trditi, ampak opažamo, da se je angleška zunanja politika spoprijaznila z mislijo, da se v Evropi poveže z močnejšim, da v njegovi družbi pobira sadove ali si vsaj varuje svojo lastno posest. Nemalo je k omenjenemu preobratu pripomogla tudi misel, s katero se sedanja Anglija pogosto ukvarja, da bi namreč bilo v prilog angleškimi koristim, če bi se kdaj spoprijeli Nemčija in sovjetska Rusija ter v daljši hudi borbi druga drugo oslabili in tako angleškemu vplivu pripomogli do uveljavljenja svoje moči sredi izžerpanih velesil.

Nemško-angleška izjava, o kateri smo reči, da je istovetna z nenapadnim paktom dvostranskega značaja, je torej velik dogodek. Večji skoraj, kakor monakovski sporazum. Slednji je samo raztelesil malo državo in zrahlijal srednjeevropsko ozemlje, medtem ko je prvi zabil temelje za novo Evropo, naslednico versailleske, ki je mrtva obležala na mo-

Zahvala Anglije:

ČSR dobi posojilo 2 in pol milijarde Chamberlain: „Z Nemčijo nas ne veže nobena pogodba“

London, 3. oktobra. AA. (Reuter) Na današnji seji spodnje zbornice je bivši minister vojne in mornarice Duff-Cooper dejal, da angleška politika v teku zadnjih tednov ni bila jasna drugim narodom. Dan za dnem smo bili bližje vojni z Nemčijo. Nikdar nismo rekli vse do zadnjega trenutka, da smo bili pripravljeni za boj. Duff Cooper smatra, da je angleška vlada govorila v jeziku, ki ga druga stran ni razumela. Predsednik vlade ni jasno razložil angleškega stališča v Berchtesgaden in v Godesbergu. Ko je angleška vlada poslala svojo poslanico, v kateri je razložila svoje stališče, je ta poslanica vsebovala najmanj tri pridržke elemente. Nemčija je ublažila svoje stališče šele potem, ko je zvedela za mobilizacijo angleške mornarice. Chamberlain je iz Godesberga prinesel ultimatum s pogoji, ki se drugače postavljajo samo premaganemu nasprotniku. Velika Britanija je tokrat tudi prvič pristala na teritorialna jamstva v Srednji Evropi. Postavil je vprašanje, ali to morda ne bo prisililo Velike Britanije, da preuredi vojsko po vzoru vojska na evropski celini.

Na ta govor je odgovoril ministrski predsednik Chamberlain. Godesberske zahteve — je dejal — so bile stvarni ultimatum s rokom 6 dni, medtem ko je monakovski sporazum v resnici predstavljal spremenjeni francosko-angleški načrt, prilagojen bistvenim pogojem godesberske spomenice. V godesberski spomenici n. pr. tudi ni bilo govora o kakem jamstvu za nove čsl. meje. V monakovskem sporazumu sta Nemčija in Italija nasprotno tudi same pristale na to, da dasta ta jamstva, ko bo rešeno vprašanje madžarske in poljske manjšine. Monakovski sporazum je delo vseh tistih, ki so ga podpisali in nihče ne more reči, da je to zmaga njegove države. Monakovski sporazum je dokaz, da so zastopniki štirih velesil zmogli z medsebojnimi sporazumi razčistiti izredno težak položaj s pogajanjem in kompromisom, namesto s prelivanjem krvi. S tem sporazumom je bila odstranjena katastrofa — tega se zavemo vsi — ki bi pomenila konec vse omike. Chamberlain je v nadaljnjem svojem govoru dejal, da vsi tisti, ki jim je s sklenjenim sporazumom pri srcu odleglo, pošiljajo pozdrave malemu in hrabremu narodu, ki je s svojim pravilnim zadržanjem omogočil takšno rešitev. Zaradi tega mislim, da se vsi strinjate z menoj, če v imenu tega visokega doma ter v imenu našega naroda rečem, da je Češkoslovaška zaslužila naše občudovanje in naše spoštovanje zaradi dostojanstvene in edinstvene discipliniranosti, ki jo je pokazala nasproti takšnim sklepom.

Chamberlaina so pri njegovem govoru često prekinjali z medklji pristajali delavske stranke. Mnogim od njih je ministrski predsednik zelo odločno in prepričevalno odgovarjal. Ko je nek poslanec vzkliknil »Sramota!«, je Chamberlain odgovoril: »Ničesar se nimam sramovati.«

Nato je Chamberlain nadaljeval, da se je čsl. vlada preko svojega poslanika v Londonu obrnila na angleško vlado s prošnjo, da ji omogoči sklenitev posojila 30 milijonov funtov (7 milijard din) ob jamstvu angleške vlade. Chamberlain je poudaril, da ta apel po njegovem mnenju zasluži, da ga Anglija sprejme z velikodušnostjo. Dostavil je še, da je obvestil čsl. vlado, da je angleška vlada pripravljena dati češkoslovaški takoj začasni kredit 10 milijonov funtov (dve in pol milijarde dinarjev) zaradi pokritja izdatkov za najbolj neobhodno potrebne izredne izdatke, ki jih zahteva sedanji položaj. Angleška banka je bila naprosena, da stavi na razpolago omenjeni gospodarski kredit 10 milijonov funtov.

Chamberlain se je nato spet povrnil na razne kritike monakovskega sporazuma, ki so

se slišale v spodnjem domu ter po Angliji. Dejal je med drugim: Težke besede so bile izgovorjene o nemškem državnem kancelerju, kakor danes tako tudi že prej. Prosim ta dom, da lojalno prizna, pred kakšnimi težavami se je znašel ta državnik po odločnih izjavah, ki jih je bil že dal in po katerih je pri vsem tem pristal, da se pogaja z zastopniki drugih držav o ustvareh, za katere se je že odločil. Zatem je Chamberlain poudaril, da je mnogo storil za ohranitev miru tudi italijanski ministrski predsednik Mussolini. Dejal je, da je bilo Mussolinijevo stališče morda splošno odločilno.

Čsl. vprašanje je bilo v zadnjem času največja ovira za ohranitev in okrepitev miru. Zdaj, ko je ta ovira odstranjena, bo možno iti naprej po poti razčiščevanja mednarodnega položaja. V zvezi s tem je Chamberlain opozoril na sestanek, ki ga je imel s Hitlerjem v petek dopoldne po sklenitvi monakovskega sporazuma. Dejal je med drugim: Ne vem, zaradi česa bi ta moj razgovor z vodjem nemškega rajha mogel dati povod za kake dvome ali kritiko. Jaz pri tem razgovoru niti nisem sklenil kakakega sporazuma, niti nisem dal kakšnih obveznosti in izjav. Ta razgovor ni bil tajen, niti se nisva s Hitlerjem menila o čem, kar bi bilo naperjeno proti kakšni tretji državi. Ta razgovor ni imel drugega namena, kakor to, da se najde možnost za nadaljnje osebne stike.

Mislil, da je iz dogodkov zadnjega tedna treba vzeti nauk, da miru ni mogoče ohraniti, če čakamo prekrizanih rok novih dogodkov. Videli smo, da takšen položaj zahteva hitrih in odločnih aporov. Zdaj je položen šele temeljni kamen za bodočo ohranitev miru. Graditev teh temeljev naj se šele začne. Nikar zato ne mislimo, da moremo zdaj zaradi tega, ker so zastopniki štirih velesil podpisali monakovski sporazum odstopiti od nadaljnega izvajanja svojega programa razorožitve, ki se iz dneva v dan izvaja v čedalje večjem obsegu. Močna obrambna oborožitev je sicer najboljše opora

angleške diplomacije, ki samo z njo more z uspehom začeti reševati posamezna vprašanja, med drugimi tudi vprašanje razorožitve, vendar glede uspeha v tej smeri moremo gojiti najboljše nade.

Chamberlain je končal svoj govor ob 16.24. Za njim je govoril voditelj delavske stranke Attlee, ki je dejal, da je vojna sicer trenutno odstranjena, a da je svet kljub temu ostal zaskrbljen.

Pri teh svojih izjavanjih je Attlee na nekaterih mestih rabil zelo krepke izraze. Attlee je tudi vprašal ministrskega predsednika, kaj bo angleška vlada storila, če Nemčija v doglednem času postavi vprašanje kolonij. Svoj govor je končal z besedami: Postavlja se vprašanje, kaj moremo storiti za ohranitev človeškega miru?

Za Attlejem je govoril voditelj opozicijskih liberalcev Sinclair, ki je v svojem govoru poudaril, da s politiko stalnega popuščanja nikdar ni mogoče zavarovati miru.

Istočasno je zunanji minister lord Halifax v zgornji zbornici pri lordih govoril o zunanji politiki Chamberlainove vlade. Poročilo je bilo z odobravanjem sprejeto. Ze te dni izide Bela knjiga o zadnjih političnih dogodkih in o razgovorih v Monakovem, ki bo dopolnila ono, kar je o češkoslovaškem problemu izšlo v septembru.

Poslanica kralja Jurija

London, 3. okt. (Reuter.) Kralj Jurij je poslal narodu sledečo poslanico:

Preizkušnja je minila in danes moremo izreči Bogu za njegovo milost največjo zahvalo, ker nas je obvaroval pred strahotami vojne. V tem trenutku se hočem zahvaliti tistim možem in ženam za njihovo hladnokrvnost, ki so jo pokazali v teh kritičnih dneh ter pokazali tudi svojo pripravljenost, da se odzovejo svoji dolžnosti. Po divnih naporih predsednika vlade v korist miru upam, da bo sedaj nastopil nov čas miru in napredka med narodi vsega sveta.

Češkoslovaška odstopi Madžarom obmejni pas

Budimpešta, 3. okt. TG. Uradno potrjujejo vest, da je Češkoslovaška v odgovor na noto madžarske vlade, da je treba vprašanje madžarske manjšine na Češkoslovaškem rešiti po istem ključu, kakor je bilo rešeno vprašanje sudetskih Nemcev — torej z odstopitvijo tega ozemlja — pristala na takojšnja pogajanja o tem vprašanju. Praška vlada je predlagala, da se takoj sestane mešan odbor strokovnjakov, ki naj določi vse potrebno za pogajanja, ki se morajo hitro končati. Češkoslovaška vlada da je pripravljena odstopiti ozemlje, koder prebivajo v pretežni meri Madžari.

V budimpeštanskih diplomatskih krogih prevladuje prepričanje, da bo to sporno vprašanje zelo hitro rešeno. Morda že v tem tednu. Češkoslovaška vlada je pripravljena takoj in brez nadaljnega odstopiti čisto madžarsko ozemlje in dovoliti tudi plebisit v okrajih, kjer je prebivalstvo mešano. Madžarsko manjšinsko vprašanje bo torej našlo isto rešitev, kot so jo dosegli sudetski Nemci. Vendar pa je češkoslovaška vlada zelo odločno odklonila prepustiti na dnevni red pogajanj vprašanje rusinskega in slovaškega ozemlja. Češkoslovaška vlada se ne bo z Madžari razgovarjati niti o Slovaki niti o Rusinih, kakor se tudi z Nemei in Poljaki ni hotela razgovarjati glede Slovakov ali

Rusinov. Takšno odločno stališče praške vlade pomeni hud udarec po glavi madžarskim skrajnosnim nacionalistom, ki so že sanjarili o obnovi velike madžarske vladavine s priključitvijo vse Slovaške in Podkarpatske Rusije tja do vrhov karpatskega gorovja. Sanjali so o obnovi tisoč let starega madžarskega sijaja. Sedaj pa bo Madžarska dobila le opek pas obmejnega ozemlja z nekaj sto tisoč Madžarov. Za to novo češkoslovaško mejo jamčita že Anglija in Francija in jo bosta jamčili Nemčija in Italija. Če bo madžarska vlada sprejela od Prage ponujen sporazum — zaenkrat ni nobenega razloga, da ga ne bi, ker popolnoma ustreza manjšinskim zahtevam — potem bo s tem narejen konec vsemu sanjarjenju o obnovitvi stare madžarske slave. V gotovih desničarskih krogih so nad takšno odločitvijo razočarani.

Nove Cianove obljube Madžarom

Budimpešta, 3. okt. AA. (Stefani.) Ponedeljski listi, med njimi posebno »Ui Nemzedek«, pišejo, da Madžarska ne more čakati tri mesece na vrnitev ozemlja, ki ga je zavzela ČSR, ker bi takšno čakanje moglo povzročiti samo nove mednarodne zapletljaje. Listi poudarjajo z največjim zadovoljstvom, da je grof Ciano ponovno zagotovil madžarskemu poslaniku, da bo Italija tudi v bodoče podpirala Madžarsko, da se uresničijo njene zahteve.

Strašni dnevi v Palestini V treh dneh 150 mrtvih

Jeruzalem, 3. okt. AA. (Reuter.) Eksplozija reke mine, skrite na nekem dvorišču v Jafi, je ubila šest Arabcev. Vojaško sodišče je obsodilo na smrt nekega Zida, Jakoba Chotka po imenu, ker je imel pri sebi strelno orožje in strelivo. To je šele drugi primer od začetka nemirov v Palestini, da je sodišče obsodilo Zida na smrt.

Ker je bil včerajšnji dan eden izmed najnemirnejših v zadnjih 30 mesecih v Palestini, se je davi opazilo živahno gibanje čet. Po uradnih podatkih je od sobote našlo smrt 140 ljudi, med njimi okoli 85 upornikov.

Po kitajskih bojiščih

Tokio, 3. okt. AA. (Havas.) Domei je izvedel z južnega bojiča ob Jangceju, da se čete maršala Čankajša, zbrane na pobočjih severno od Nanchanga, umikajo. Japonci so včeraj začeli ofenzivno s čvrsto topniško pripravo.

Zemunska vremenska napoved. Delno oblačno v zahodnih krajih, večja oblačnost pa v severozahodnih krajih. Tam utegne čez dan tudi deževati. Ponoči hladneje.

Veliki Hitlerjevi načrti

Razorožitev — Sredozemlje — Sporazum s Francijo

Berlin, 3. oktobra. TG. Hitler želi v najkrajšem času skupno s svojimi sodelavci izdelati celotno vrsto novih načrtov, ki jih hoče uresničiti skupno z ostalimi velesilami. Njegov glavni bodoči načrt je politična, gospodarska in vojaška pomiritev Evrope, pri čemer bi igrala Nemčija glavno vlogo. Za doseg tega cilja namerava Hitler izdelati tudi načrte, ki bodo obsegali:

nakovski pozornici. In če bi ta nova Evropa zares zavzela obliko, kot si jo je zamislil poluradni pisec dunajske »Neue Freie Presse«, da bi namreč Anglija in Francija s hrbitom obrnjenim proti Evropi zasledovali svoje čezmorske imperialne koristi, medtem ko bi se Italija razvijala v Sredozemlju, Nemčiji pa bi ostala Evropa kot bistveno njen življenjski prostor, potem nastopi vprašanje, kakšno vlogo si zamisljajo številne male in srednje države, ki za to novo delitev vplivnih območij niso in ne bodo sprejele povabila. Med njimi se nabaja tudi Poljska, ki jo štiri velike sile niso spoznale za vredno, da jo porabijo v svoj krožek. Zunanja politika malih držav bo morala v bodočih mesecih odgovoriti na to vprašanje, da bi razvoj ne šel proti njihovim življenjskim potrebam.

1. Sklicanje mednarodne konference za omejitev oboroževanja. Za sedaj je za gotovo znano, da bodo na tej konferenci državniiki proučili možnost sporazuma, da se vse velesile odrečejo uporabi težkih bombnih letal, ki naj se ne shranjujejo po skladiščih, težkemu daljnometnemu topništvu in uporabi strupenih plinov v vojni. To so glavni obrisi njegovega prvega načrta.

2. Ureditev na Sredozemskem morju in dokončna rešitev španskega vprašanja, kar naj bi se zgodilo s sklicanjem konference treh velesil in sicer po vzoru monakovske konference. Na tej konferenci bo Hitler igral vlogo posredovalca med Francijo in Italijo, z namenom, da odstrani vse težave, ki so ovirale britansko-italijanskemu sporazumu. To naj bi bil obenem tudi uvod v čim ožje sodelovanje med štirimi velesilami.

3. Nemški kanceler želi skleniti s Francijo francosko-nemški sporazum po primeru, kakor ga je sklenil z Veliko Britanijo, da med obema narodoma nikdar več ne bo prišlo do vojne.

S tem bi bil končan prvi del novega Hitlerjevega programa za pomiritev Evrope.

Pričakujejo, da bo Hitler — ako ne pride do kakšnih izrednih dogodkov — po zasedbi sudetsko-nemških pokrajin po nemški armadi, izdal nalog za demobilizacijo nad milijon vojakov, ki so pod orožjem.

Hitler vkorakal v Cheb

Čehi so odpeljali vse topove iz trdnjavskega pasu

Berlin, 3. oktobra. TG. Danes popoldne je Hitler na čelu vojske vkorakal v Cheb v Sudetih, kjer je bil sprejet z velikim navdušenjem. Bivši mejo je prekoračil pri Aschu, od koder je šla pot zmagoslavja dalje do Cheba. Pred Hitlerjem je korakala vsa vojska, ki bo nočjo zasedla tretji pas, določen po monakovskem sporazumu. Toda pred redno vojsko je prekoračila staro mejo Hitlerjeva telesna straža SS oddelkov pod poveljstvom Himmlerja v sivih vojnih uniformah. Za njimi šele je korakala divizija redne vojske pod poveljstvom generala Reichenaua, ki se je zila v Sudete po vseh poteh, ki vodijo čez staro mejo. Češkoslovaške čete so se v redu umaknile. Posrečilo se jim je, da so vzele s seboj tudi vse topove utrjenega pasu. Tudi najtežji topovi, ki so bili v betonske utrdbe vžidani, so bili odpeljani. Trnjavski pas je prišel izprazen in brez orožja v roke nemški vojski. Nemci so prišli pripravljeni na vse. Imeli so s seboj protiletalske topove, topove proti tankom, bombnike, ter so povsod razpostavili svoje patrulje. Vkorakanje je bilo v vseh podrobnostih mojskro izpeljano. Vojska je hotela pokazati, da prihaja kot predstraža Hitlerja. Hitler je imel na Glavnem trgu v Chebu kratek govor, čigar poslednjih besed zaradi prevelikega navdušenja ni bilo mogoče razumeti.

Berlin, 3. okt. Nemške čete so danes pod poveljstvom generala Reichenaua pričele zasedati tretje čono sudetsko-nemškega področja glasom monakovskega sporazuma. Gibanje nemških čet proti tej čoni se je pričelo davi na vse zgodaj s tovornimi avtomobili, ki so se pomikali proti stari meji Nemčije in Češkoslovaške. Ob 8.30 zjutraj so nemške čete prispele v Asch, ki je sedež Henleina. Tam jih je ljudstvo burno sprejelo, ker so se češkoslovaške čete umaknile od tod že tekom večerjane dne. Zasedanje po monakovskem sporazumu določenega ozemlja se izvaja v sporazumu s češkoslovaškimi oblastmi, ki postopajo nad vse korektno. Vsa vprašanja se rešujejo naglo in praktično, tako da še nikjer ni prišlo do spora med obema armadama. Po medsebojnem sporazumu znaša razdalja, oziroma nevtralni pas med obema armadama 2 do 3 km. Poveljniki nemške vojske je izdal proglas na ljudstvo, da je prevzel vso

izvršna oblast nad kraji, ki jih sedaj zaseda nemška vojska. V proglasu zahteva od ljudstva red in disciplino ter ga poziva, naj gre takoj na delo.

Vrhovno poveljstvo sporoča: Čete generala von Löba so večerj zasedle postojanke, kakor določa pogodba v Münchenu. V Valernu so nemške vojske navdušeno pozdravile. Čete generala von Boeka so prav tako zasedle določene postojanke in kraje. Čim so zasedle meje vzdolž stare meje rajha vzhodno od Hemsdorfa, Georgenthala ter ob črti Friedland in Weissbei, jim je tudi nemško prebivalstvo priredilo veličasten sprejem.

V smislu večerjane odredbe Hitlerja ostane na sudetskem ozemlju edina politična organizacija stranka sudetskih Nemcev. V svojstvu komisarija rajha je izdal Henlein sledečo odredbo: 1. Vse organizacije sudetske nemške stranke morajo začeti takoj spet delovati. 2. Sedež vodstva sudetske nemške stranke ostane v Chebu vse dotlej, dokler se ne določi nov sedež. 3. Iz sudetske nemških prostovoljskih oddelkov se morajo odpustiti vsi tisti, ki so bili politični vodje stranke ter mestni ali občinski svetovalci, člani okrožnih odborov. Vsi morajo takoj začeti opravljati svoje dolžnosti.

»Sedaj pa dobri sosed«

Berlin, 3. oktobra. AA. (DNB.) Nemška politično diplomatska korespondenca piše v zvezi z osvoboditvijo sudetskih nemških krajev:

Zdaj gre za to, da se ne izgubi čas in da se popolnoma izbrisejo prejšnje napake in tako ustvarijo nove osnove za dobro sosesčino brez sleherne predsodke. Narodu, ki je leta in leta živel pod težkim duševnim pritiskom, je treba dati občutek varnosti, iz česar se rodi nova bodočnost za izgradnjo novega življenja na varni podlagi. To načelo, ki se mora kajpada enako izvajati pri Nemcih in pri češkem prebivalstvu, bo obenem tudi zdravo izhodišče za bodočo sosesčino. Za vsakogar bo koristno, da se ta razvoj čimprej in čim popolneje izvede. Nemški narod si želi varnosti in zadovoljstva, isto pa želi tudi drugim narodom. Mislimo, da ne bo težko ustvariti na tem temelju zadovoljstva v teh krajih.

Tješin

(Zgodovina češkoslovaško-poljskega spora)

V sporu med Poljaki in Češkoslovaško gre za ozemlje, ki leži med rekama Olsa in Ostravica. To ozemlje je bilo že od nekdaj poljsko in je iz zgodovine znano, da ga je v 10. stoletju branil poljski kralj Miesko I. (960–992) pred nemškimi vpadi. V poznejših stoletjih je ta dežela še večkrat menjala svojega gospodarja.

V drugi polovici 15. stoletja se je spor med Čehi in Poljaki za ta del Slezije poleg, ker je polski knez Ladislav iz roduvne Jagelonov zasedel češki in madžarski prestol. Ko je njegov sin Ludvik umrl leta 1525 brez potomcev, je češka krona in z njo tudi Slezija pripadla Habsburžanom, ki so ostali njeni gospodarji do konca svetovne vojne, to je do leta 1918. Avstrijske oblasti so v glavnem domači živeli pustile v miru, dasi so pokrajino poskušale z nemškim uradnim germanizirati.

Ka sta v letu 1918 Češkoslovaška in Poljska postali samostojni državi, sta se dogovorili za pravično razdelitev tješinskega ozemlja. V maju 1918, torej še pred zlomom Avstrije, so se poljski in češki poslanci v avstrijskem parlamentu domenili, da bodo Poljaki dobili od Poljakov naseljeni del Slezije, Češkoslovaška pa bo dobila ozemlje, naseljeno od Čehov. Usodo jezikovno mešanega ozemlja pa bo odločila komisija, ki bo sestavljena iz petih Poljakov in petih Čehov. Dne 5. novembra 1918 je poljsko-česki narodni odbor sklenil s češkim Zemskim narodnim odborom pogodbo, po kateri dobe Poljaki okrožje Tješin in večino okraja Fryštata, Čehi pa okrožje Frydek in ostanek fryštatskega okrožja. Ta dogovor je bil dol poljske in češke vlade brzojavno potrjen in sprejet.

Medtem pa je prišla poljsko-sovjetska vojna in so bili Poljaki prisiljeni vreči vse razpoložljive sile proti prodirajoči sovjetski armadi. V tem mo-

mentu pa je izjavil tedanji zunanji minister Češkoslovaške Beneš, da dogovor od 5. novembra za vlado ni obvezen, ker je imel le lokalni pomen. Koncem januarja je češkoslovaška armada s celo divizijo zasedla sporno ozemlje, pri čemer so bili precej hudi boji z malimi poljskimi posadkami, zlasti 30. januarja pri Skohovu. Medtem pa se je med Benešem in poljskim narodnim odborom v Parizu dosegel sporazum, ki je Tješin in Jablonkov prisodil Poljakom, Karvino in premožkopne rudnike pa Čehom.

Toda tudi ta dogovor je ostal le na papirju. Spor se je nadaljeval, dokler ni vanj posegla komisija Velike antante. Komisija je predlagala, naj Čehi odstopijo Poljakom Bohum in Karvina, kar so pa Čehi odklonili. Na to so Poljaki predlagali plebiscit, kar je sprejela tudi komisija 10. septembra 1919. Ta plebiscit se pa ni vršil, kajti konferenca veleposlanikov je 28. julija 1920. prisodila celo tješinsko ozemlje Češkoslovaški. Ta pa zaradi tega, ker so tedaj stale sovjetske armade pred Varšavo in je zapadna Evropa bila prepričana, da bo Poljska propadla. V tem primeru se je Angliji in Franciji zdelo primernejše, da to ozemlje dobi Češkoslovaška, kakor da bi eventualno pripadlo zmagovalni Rusiji. Ta odločitev pa je med Poljsko in Češkoslovaško izkopal prepad, ki je bil vzrok neprestanega trenja in sovraštva med obema državama.

V zasedenem Tješinu

Tješin, 3. oktobra. AA. (PAT.) Poljske čete nadaljujejo zasedanje šleskega Tješina in so danes vkorakale v mesti Frisat in Karvino, ki slovita po svoji industriji. Do polnoči je vojaštvo v vsej širini doseglo odrejeno linijo. Izvedelo se je, da bo okupacija obeh okrajev, to je Tješina in Frisata, ki se takoj pridruži Poljski, končana 12. oktobra t. l. Poljske čete doživljajo povsod, kamor pridejo, nepopisno navdušen sprejem. Glavna tješinska ulica je dobila ime po maršalu Pilsudskem. Železniška postaja v Tješinu je že izročena prometu in vozijo vlaki normalno. V zasedene kraje so že poslali inženirje, da prevzamejo od Čehov rudnike in druga industrijska podjetja v Sleziji. Finančni minister je poslal posebno komisijo v Tješin, da uredi denarstvena vprašanja. Za zdaj so razen poljskih zlatov v obtoku tudi čsl. krome. Tudi ostala ministrstva pošiljajo v osvobodjene kraje svoje zastopnike, da pripravijo gospodarsko in upravno spojitve teh krajev s Poljsko. Okraj šleskega Tješina bodo v upravnem pogledu priključeni šleskemu vojvodstvu.

Zemljevid predstavlja sporno ozemlje med Češkoslovaško in Poljsko. Na tem ozemlju — izvzemi okrožje Jablonkov in Moravska Ostrava — je v spornih okrožjih Fryštad, Tješin (Cieszyn) in Frydek (Cieszyń) in Frydek (Cieszyń) statistiki iz leta 1930. prebivalo: 225.000 Čehov, 77.000 Poljakov in 22.000 Nemcev.

Zverinska služkinja

Umorila je 6 otrok iz maščevanja

Konjice, 3. oktobra.

V Konjicah in okolici govorijo o nenavadnih zločinih, ki so jih razkrinkali tukajšnji orožniki in ki so tako grozotni, da so v resnici malo verjetni. Pri posestniku Karlu Bobeku v Drezju je nepričakovano umrl štirimesečni sinček, ki ga je varovala posestnikova služkinja. Domači si niso mogli prav razlagati otrokovo nenadno smrt, pa so o tem obvestili orožnike v Konjicah. Ti so zaslišali služkinjo, ki se je nekaj časa izmotavala, nazadnje pa je priznala, da je otroka umorila na ta način, da ga je naglo stisnila čez trebuh in je kmalu nato izdihnil. Dejala je, da je otrok vso noč jokal in ni mogla spati, pa ga je v jezi umorila. Orožniki so se nato zanimali za preteklost te služkinje ter so ugotovili, da so se v vseh družinah, v katerih je prej služila, dogajali podobni primeri, ter so majhni

otroci nenadoma umrli. Tako je na skrivnost način umrl otrok pri posestniku Antonu Vetrlihu na Paleškem vrhu, pri Matevžu Črešnjarju tudi tam, pri nekem Vetrlihu v Koritnem in sedaj pri Karlu Bobeku v Drezju. Otroci, ki so nenadoma umrli, so bili stari od treh tednov do šestih mesecev. Pri vseh teh posestnikih je služila navedena služkinja, ki je navadno takoj po otrokovi smrti zapustila gospodarja in odšla v drugo službo. Služkinja je potem orožnikom priznala, da je otroke umorila na ta način, da jih je močno pritisnila na trebuh. Povedala je tudi, da je na ta način spravila s sveta dva nezakonska otroka svoje sestre. Izpovedala je, da je otroke umorila vseh iz maščevanja do gospodinje, pri svoji sestri pa jih je usmrtila zaradi tega, ker je morala skrbeti zanje. Služkinja je šele 18 let stara ter je zelo slabotne postave. Orožniki so je aretirali ter jo oddali v celjske zapore.

Vse, kar Jugoslavija proizvaja, Nemčija lahko kupi

Izjava nemškega gospodarskega ministra dr. Funcka

Belgrad, 3. oktobra. m. V kabinetu trgovskega ministrstva sta nočjo trgovinski minister inž. Kabalin ter nemški minister za narodno gospodarstvo dr. Walter Funck sprejela domače in inozemske časnikarje. Časnikarje je v imenu ministra Funcka najprej pozdravil trgovinski minister, ki je med drugim poudaril, da je g. Funck prišel v našo državo zaradi tega, da prouči naše gospodarske razmere. V Belgradu se je mudil tri dni ter je imel priliko govoriti tudi s predsednikom vlade g. dr. Milanom Stojadinovićem in z ministri gospodarskih resorov. Iz vseh razgovorov, ki jih je imel tako z dr. Stojadinovićem, kakor tudi z ostalimi ministri, se je lahko prepričal, da Jugoslavija želi samo še poglobiti svoje gospodarske odnose z veliko nemško državo. Nato je minister Kabalin dal besedo ministru dr. Funcku, ki je izjavil med drugim, da njegov obisk Jugoslaviji ni bil zanj samo ugoden, temveč tudi zelo poučen. Ta obisk bo imel velik pomen za nadaljnji razvoj naših gospodarskih odnosov.

Nadalje je minister Funck dejal, da je imel priliko se sestati s predsednikom vlade dr. Stojadinovićem in z gospodarskimi ministri. Vsi razgovori so imeli za cilj, da se utrde gospodarski odnosi med Jugoslavijo in Nemčijo. V zvezi s tem razgovorom je bil v Belgradu ustanovljen mešani odbor obeh vlad Jugoslavije in Nemčije. Člani tega odbora so že dopotovali v Belgrad in sedaj proučujejo probleme, ki zanimajo obe državi. To so predvsem gospodarski problemi. Dr. Funck je poudaril, da se sestavljajo med obema državama nove gospodarske pogodbe, ki bi veljale za celotno vrsto let. Ob koncu svojih razgovorov sem naprosil trgovskega ministra Kabalina, naj tudi on obišče Nemčijo. Gospod minister Kabalin je povabil tudi sprejel. Nato je dejal minister Funck, da se je za časa svojega obiska v Jugoslaviji lahko prepričal, da je proizvodnja v naši državi boljše in večja, kakor je bila prej. Nato je dr. Funck dejal, da je večerj obiskal tudi razstavo »Tri leta dela vlade dr. Stojadinovića«. Ob tej priliki se je iz te izredne manifestacije prepričal, kako velik uspeh je jugoslovanska vlada dosegla v zadnjih treh letih. Iz podatkov te razstave je Jugoslavija prebrala krizo. To dejstvo je izrednega pomena.

To je osnova za nadaljnjo poglobitev gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in Nemčijo. Vse, kar Jugoslavija proizvaja, lahko Nemčija sprejema. Vse, kar Jugoslavija potrebuje, Nemčija Jugoslaviji lahko pošlje. Nemčija lahko sklene trgovinsko pogodbo za daljšo dobo. Nemčija lahko sklene celotno vrsto pogodb o izmenjavi velikega števila proizvodov, in sicer po ceni, ki je stabilna na gotovi višini. Tako ceno, kakor lahko da Nemčija, ne more dati nobena druga država. Poleg stabilnosti cen ima Nemčija tudi organizacijo, ki je v stanju cen na gotovi višini. Nemčija lahko svoje gospodarstvo drži na taki višini, da ji ne more škoditi nobena kriza. Gospodarski odnosi med Jugoslavijo in Nemčijo so tako ugodni, da Nemčija lahko pol proizvede Jugoslavije že sedaj kupi. Odnosi med Jugoslavijo in Nemčijo so nad vse ugodni, tako da bo med Jugoslavijo in Nemčijo izkoriščen celotni trg. Še važnejše je pa to, da se bo za poglobitev gospodarskih odnosov Nemčije in Jugoslavije mogla proizvodnja v Jugoslaviji še povečati.

Potem je minister Funck poudarjal, da njegovo potovanje po Jugoslaviji nima političnih ciljev. Nato pa je takoj dejal, da je eno vendar jasno, da se gospodarska politika ne more ločiti od splošne politike, temveč obratno, se mora gospodarska politika ravnati po splošni politiki. Potem je zopet nadaljeval: Naš gospodarski načrt se gradi zato, da se ne dvigne samo proizvodnja Jugoslavije, temveč tudi držav vse jugovzhodne Evrope. Nemčija je najboljši kupec proizvodov držav jugovzhodne Evrope. Te države so tudi najboljši trg za nemško

blago. Struktura nemškega gospodarstva in gospodarstva držav jugovzhodne Evrope daje jamstvo za pravilno izmenjavo gospodarskih dobrin.

Države jugovzhodne Evrope so naravnost odvisne od svetovnega trga.

Končno je minister Funck dejal, da je bil v naši državi povsod prijateljsko sprejet in da je povsod naletel na veliko razumevanje in bo znal kot odgovorni minister v svoji državi tolmačiti vse to, kar je videl pri nas.

Osebnosti

Belgrad, 3. oktobra. AA. S kraljevim ukazom je povišan za primarija v državni bolnišnici v Ljubljani v VI. skupini dr. M. Kolar, asistent v isti skupini.

Belgrad, 3. okt. AA. V imenu Nj. Vel. kralja in z ukazom kr. namestnikov so na predlog pravosodnega ministra postavljeni za namestnika državnega tožila v VII. pol. skupini v Celju Bogdan Jerab, sodnik okrajnega sodišča v Murski Soboti, in za višje pisarniške oficiale VII. pol. skupine Jakob Smrdelj pri okr. sodišču v Novem mestu, Stanko Kronatbetvogel pri okr. sodišču v Mariboru, Josip Miklić pri apelacijskem sodišču v Ljubljani, Antonija Fister, pri okrajnem sodišču v Radovljici, Franc Schweiger pri okrajnem sodišču v Ribnici in Andrej Zebre pri okrajnem sodišču v Škofji Loki.

Belgrad, 3. okt. m. Odlikovani so: z redom Sv. Save II. stopnje Ivan Jelačić, preds. Zbornice za TOI v Ljubljani; z redom Sv. Save V. stopnje Ciril Majcen, restavratore v Ljubljani, Joško Berlić, gostilničar v Ptuj, Mira Peterlin, gostilničarka v Kranju, Josip Windischer, gostilničar v Novem mestu. Vsi so odborniki Združenja gostilničarjev.

Z odlokom pravosodnega ministra je postavljen za kontrolorja v VIII. skupini v jetišnici v Mariboru Anton Danerwald.

Z odlokom finančnega ministra je prestavljen v zetsko finančno ravateljstvo v Podgorici za pomožnega knjigovodjo v IX. skupini Ivan Rajer, pomožni knjigovodja Dravske finančne direkcije v Ljubljani.

Belgrajske vesti

Belgrad, 3. okt. m. Danes popoldne so se sestali na Davidovičevem stanovanju na običajni razgovor voditelji arbijske izvenskupniške opozicije. Poleg šefov so se sestanka udeležili tudi član tak imenovanega delovnega odbora. Voditelj skupnice nezadovoljnih radikalov Aca Stanovjević sestanku ni prisostvoval ter je že večerj odpotoval v Knjaževac.

Belgrad, 3. okt. m. Gradbeni minister Stošovič je izročil prometu del nove mednarodne ceste med Mladenovcem in Topolo.

Belgrad, 3. okt. m. Davi je z letalom dopotovala skupina ameriških rezervnih častnikov. Na nočnjim slavnosti v Bojevinskem domu je izročila naša sekcija FIDAKA svojo zastavo.

Belgrad, 3. oktobra. AA. Prometni minister je dovolil polovično vozno delegatom Jadranske straže, ki se udeležijo glavne skupščine v Zagrebu 30. in 31. oktobra t. l. Popust velja za odhod od 28. do 31. oktobra in za vrnitev od vseh tega 30. oktobra do 2. novembra.

Belgrad, 3. okt. AA. V ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje je komisija za proučevanje ljudskega življenja imela sejo pod predsedstvom načelnika zdravstvenega oddelka ministrstva Stevana Ivančiča. Po končani debati so sklenili izdelati poslovnik o programskem delu komisije, da bodo navodila za proučevanje ljudstva glede vseh perečih socialno-kulturnih vprašanj, ki jih je treba čimprej urediti v interesu naroda, enotna. Izvoljeni člani komisije bodo izdelali poslovnik v duhu odloka ministra za socialno politiko, nato bodo pa pozvali vsa pristojna ministrstva, da pošljejo svoje zastopnike v to komisijo, da se vzajemno izdela program in navodila za njega izvedbo.

Nove mednarodne železniške tarife

Belgrad, 3. okt. AA. Mednarodna železniška konvencija o prevozu blaga z dne 23. oktobra 1924 je izgubila veljavo 30. septembra t. l., namesto nje je pa stopila v veljavo 1. t. m. nova. Ta nova tarifa vsebuje mednarodno konvencijo o prevozu blaga po železnicah z dne 23. novembra 1933 s prilogami in dopolnilnimi določili.

Prav tako je 1. t. m. stopila v veljavo tudi nova mednarodna konvencija o prevozu potnikov in prtljage po železnicah. Te konvencije veljajo za tiste države, ki so navedene v uvodu teh tarif. Za države, ki še niso uzakonile teh konvencij, veljajo še nadalje stare konvencije z dne 1. oktobra 1928. Tudi te države so navedene v uvodu navedenih tarif.

Nova mednarodna konvencija za prevoz blaga določa nov tovarni list, s katerim se morajo predajati pošiljke od 1. oktobra t. l. dalje. Stari mednarodni tovarni listi za države, pri katerih velja nova mednarodna konvencija, se ne morejo več uporabljati, vendar se lahko zamenjajo za nove liste pri vseh davkarjih, a samo v roku 90 dni, to je do 29. decembra leta 1938.

Zveza inženirskih zbornic

Belgrad, 3. oktobra. AA. Danes dopoldne se je začela seja odbora zveze inženirskih zbornic v inženirskem domu v Belgradu. Na seji so razpravljali o tekočih vprašanjih. Ob 11.30 je prišel v zbornico minister za trgovino in industrijo Nikolaž Kabalin, ki je bil doslej celotno leto član glavne uprave zveze zbornic.

Maršal Avarescu umrl

Bukarešta, 3. okt. Umrl je Aleksander Averescu, general in politik. Pokojnik je bil rojen leta 1865 v Besarabiji. Vojaško izobrazbo je uvažal v Turinu. Pozneje je bil večkrat vojni minister. V duhu, ko je Rumunija sklepala mir, je bil ministrski predsednik. Pozneje je stopil v ozadje, ker je bil v hudem sporu z Brătianom. To ga je dovedlo tudi do tega, da je ustanovil lastno ljudsko stranko kot nasprotnik liberalne stranke. Pozne-

je mu je kralj zopet poveril vlado in 10. junija 1920 je izvedel volitve, pri katerih je seveda dobil veliko večino. Njegov režim pa ni dolgo trajal, ker ga je strmoglavil Take Jonescu. Poznejša leta se je zavzemal za fašizem in je nameraval po Mussolinijevem zgledu pohod na Bukarešto, do česar pa ni nikdar prišel. Pač pa je še tretjič prišel na površje spomladi l. 1926, ko je tretjič postal ministrski predsednik in je zopet izvedel volitve, ki so mu prinesle veliko večino. Toda že naslednje leto je moral odstopiti, ker je imel dejansko vse stranke proti sebi. V politiki je Averescu zastopal tezo močne roke in je bil velik nasprotnik demokracije. Zaradi tega je polagala ostal politično osamljen, kar ga je napotilo zopet nazaj v armado. Leta 1930 je zopet postal aktivni oficir in kralj ga je imenoval za maršala. Zraven tega je pa še vedno ostal vodja ljudske stranke, ki ga je leta 1935 celo izvolila za dosmrtnega predsednika. Toda politično stranka ni več mnogo pomenila, odkar se je od nje odločil znani politik Goga. Letos spomladi pa je diktatura itak razpustila vse stranke, maršal Averescu pa je bil poklican v kronski svet kot redni kraljevi svetovalec.